

ZPRÁVA ZA DÍLČÍ VÝSLEDKY ŘEŠENÍ VÝZKUMNÉHO PROGRAMU 3.d ZA ROK 2020

1. TITULNÍ LIST

„Podpora tvorby rostlinných genotypů s vysokou rezistencí k biotickým i abiotickým faktorům a diferencovanou kvalitou obilovin včetně kukuřice, malých zrnin, olejnin, luskovin, brambor, píce, zelenin, chmele, révy vinné a ovocných dřevin“ podle „Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2020 na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb. o zemědělství“ (dále jen „Zásady“)

- aplikovaný výzkum
- experimentální vývoj

1.2. Podprogram

Podpora tvorby rostlinných genotypů s vysokou rezistencí k biotickým i abiotickým faktorům a diferencovanou kvalitou obilovin včetně kukuřice, malých zrnin, olejnin, luskovin, brambor, píce, zelenin, chmele, révy vinné a ovocných dřevin

1.3. Název projektu

*Tvorba výkonných genotypů máku setého (*Papaver somniferum*) s vhodnými agrobiologickými vlastnostmi a produkcí makoviny s požadovanou kvalitou*

1.4. Anotace řešení projektu (max. 300slov)

Cílem projektu je tvorba výkonných genotypů máku, dobře adaptovaných do půdně-klimatických podmínek České republiky, s agrobiologickými vlastnostmi vhodnými pro moderní velkovýrobní technologie a s produkcí makoviny s požadovaným složením alkaloidů. Za tímto účelem budou vytipovány perspektivní kombinace rodičovských odrůd na základě popisných, výnosových a kvalitativních dat a bude provedeno jejich křížení. Získané linie budou do generací F4 – F5 vedeny ve šlechtitelských školkách, od vyšších generací bude prováděno jejich testování ve výnosových pokusech. V polních pokusech budou stanoveny

agrobiologické charakteristiky testovaných genotypů (výška rostlin, odolnost polehání, odolnost k významným chorobám máku, datum plné zralosti, stejnoměrnost dozrávání, vyrovnanost ve výšce nasazení tobolek, otvíravost tobolek, odolnost klimatickým výkyvům, především suchu) a ve výnosových pokusech také výnosový potenciál. Součástí hodnocení bude stanovení kvality makoviny (obsah alkaloidů) metodami vysokoúčinné kapalinové chromatografie (HPLC) a spektroskopie v blízké infračervené oblasti (NIRS). Genetická stabilizace a udržování genetické čistoty vedených genotypů bude zajištěna izolacemi jednotlivých rostlin proti cizosprášení prostřednictvím technických izolátorů a prostorovými izolacemi. Výsledkem bude komplexní hodnocení agronomických, biologických a kvalitativních vlastností genotypů máku, včetně jejich výnosového srovnání s kontrolními odrůdami.

2. SKUTEČNOST ZA UPLYNULÉ OBDOBÍ (2020)

2.1. PROJEKTOVÝ TÝM

2.1.1. ORGANIZACE ÚČASTNÍČÍ SE PROJEKTU

OSEVA vývoj a výzkum s.r.o.

2.1.2. ŘEŠITELSKÝ TÝM

Mgr. Viktor Vrbovský

Mgr. Lenka Endlová, Ph.D.

Ing. Veronika Gališová

technický pracovník

laborantka

2.2 ČASOVÝ POSTUP PRACÍ

2.2.1. AKTIVITY USKUTEČNĚNÉ

Na základě plánovaných cílů byly dle známých fenotypových vlastností stanoveny perspektivní kombinace výchozích (rodičovských) genotypů máku setého a bylo provedeno jejich křížení. Dříve vytvořené genotypy nižších generací byly vysety v mikroparcelách o výměře 2,5 m² v tzv. šlechtitelských školkách. Genetická stabilizace a udržování genetické čistoty vedených genotypů bylo zajištěno izolacemi jednotlivých rostlin proti cizosprašení prostřednictvím technických izolátorů, případně prostorovou izolací. Ve školách bylo vedeno celkem 351 genotypů a provedeno 1 825 izolací

Počet materiálů ve šlechtitelských školkách (parcely 2,5 m²):

Generace	Počet materiálů	Počet izolací proti cizosprašení
Křížení	23 kombinací vybraných genotypů	
F1	43	129
F2	29	580
F3	267	1 068
F4	12	48

Genotypy vyšších generací byly testovány v maloparcelních výnosových pokusech (dle metodiky ÚKZÚZ). Byly stanoveny agrobiologické charakteristiky testovaných genotypů, Byl porovnáván výkon, vlastnosti a kvalita nově vytvořených genotypů s výkonnými registrovanými odrůdami (Onyx, Maratón a MS Harlekýn).

Počet materiálů ve výnosových pokusech (parcely 10 m²):

Typ pokusu	Charakteristika	Počet materiálů celkem	Počet izolací
Mikrozkoušky výkonu (MZV)	1 opakování 1 lokalita	126	630
Zkoušky výkonu (ZV)	3-4 opakování 2 lokality	102	635

U všech testovaných genotypů byly stanoveny agrobiologické charakteristiky, po sklizni byly stanoveny kvalitativní parametry makoviny (obsah morfinu, kodeinu, thebainu, narkotinu a papaverinu) metodou vysokoúčinné kapalinové chromatografie (HPLC).

Počty chemických analýz v roce 2020:

Metoda	Analyzované složky	Počet analyzovaných vzorků
HPLC	morfin, kodein, thebain, papaverin, narkotin	50

Na základě množství získaných dat byla provedena selekce materiálů s požadovanými agrobiologickými a kvalitativními vlastnostmi, nevyhovující genotypy byly z procesu vyřazeny.

Mák ozimý

V sezóně 2019/20 probíhaly také aktivity týkající se tvorby genotypů máku setého – ozimého typu. Křížením bylo provedeno 10 kombinací vybraných rodičovských odrůd, ve školkách bylo vedeno 16 materiálů v generaci F3, ve výnosovém pokuse (4 opakování) otestováno celkem 20 genotypů (srovnávacími odrůdami byly Zeno Plus a Oz). Bylo také namnoženo osivo tří vytipovaných nejvýkonnějších materiálů pro účely registračního řízení a případné předstihové množení. Celkem bylo provedeno 632 izolací individuálních rostlin.

2.2.2. AKTIVITY NEUSKUTEČNĚNÉ

2.3. NÁKLADY – VÝKAZ (včetně komentáře) příloha 1

2.4. PŘEHLED ZMĚN, KTERÉ NASTALY V PRŮBĚHU ŘEŠENÍ

3. PŘÍLOHY

Příloha 1 – NÁKLADY NA ŘEŠENÍ V ROCE 2020

Náklady na řešení v roce 2020	Kč
Materiálové náklady	97 tis.
Osobní náklady	812 tis.
Ostatní přímé náklady	129 tis.
Celkem náklady za projekt	1 038 tis.

Náklady byly vynaloženy v souvislosti s uvedenými aktivitami. Tvořily je osobní náklady na mzdy a odvody z mezd výzkumných, technických a laboratorních pracovníků, pronájem a příprava pokusných pozemků, spotřeba pesticidů, hnojiv, chemikálií a plynů, spotřeba PHM a maziv, údržba a opravy polní mechanizace, laboratorních přístrojů a budov, náhradní součástky a díly, cestovné (návštěva pokusných lokalit, stanic ÚKZÚZ, semináře, polní dny, převoz rostlinného materiálu), pomocný materiál a drobný hmotný majetek (návěsky, parcelní čísla, kancelářské potřeby, spotřební laboratorní materiál, nástroje pro pěstební činnost, izolátory proti cizosprašení, software) a náklady na úřední zkoušení odrůd a registraci, formou služby likvidace odpadů.